

TISH KASALLIKLARINING IMMUN TIZIMGA TA'SIRI

Mansurov Abdulaziz Abdullox o'gli

Student of Group 25-03 Faculty of Medicine,

Department of Dentistry

Email: mansurovabdulaziz99@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada tish va milk kasalliklarining inson immun tizimiga ta'siri ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Og'iz bo'shlig'ida yuzaga keladigan surunkali yallig'lanish jarayonlari organizmning umumiy immun javobini susaytirishi, infeksiyon kasalliklarga moyillikni oshirishi va surunkali kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Tadqiqotda parodontit, gingivit va kariyes kabi tish kasalliklarining immun tizim hujayralari faoliyatiga ta'siri ko'rib chiqildi. Adabiyotlar tahlili asosida tish kasalliklari va immunitet o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari og'iz gigiyenasiga rioya qilish immun tizimni mustahkamlashda muhim omil ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: tish kasalliklari, immun tizim, parodontit, og'iz bo'shlig'i, yallig'lanish, immunitet

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние заболеваний зубов и десен на иммунную систему человека на основе анализа научных источников. Хронические воспалительные процессы в полости рта могут ослаблять общий иммунный ответ организма, повышать восприимчивость к инфекциям и способствовать развитию хронических заболеваний. В ходе исследования изучено влияние таких стоматологических заболеваний, как пародонтит, гингивит и кариес, на функционирование клеток иммунной системы. Анализ литературы показал наличие тесной взаимосвязи между состоянием полости рта и уровнем иммунитета. Полученные результаты подчеркивают важность соблюдения гигиены полости рта для укрепления иммунной системы.

Ключевые слова: заболевания зубов, иммунная система, пародонтит, полость рта, воспаление, иммунитет

Abstract: This article analyzes the impact of dental and periodontal diseases on the human immune system based on a review of scientific literature. Chronic inflammatory processes in the oral cavity can weaken the body's immune response, increase susceptibility to infections, and contribute to the development of chronic diseases. The study examines the effects of dental conditions such as periodontitis, gingivitis, and dental caries on immune system cell activity. The literature review reveals a strong relationship between oral health and immune function. The findings highlight that

maintaining proper oral hygiene plays a crucial role in supporting and strengthening the immune system.

Keywords: *dental diseases, immune system, periodontitis, oral cavity, inflammation, immunity*

Kirish

Bugungi kunda inson salomatligini saqlash va mustahkamlashda og'iz bo'shlig'i sog'lig'ining o'rni tobora ortib bormoqda. Tish va milk kasalliklari dunyo miqyosida eng keng tarqalgan kasalliklar qatoriga kirib, nafaqat stomatologik muammo, balki umumiy sog'liq holatiga bevosita ta'sir etuvchi omil sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, og'iz bo'shlig'ida yuzaga keladigan surunkali yallig'lanish jarayonlarining inson immun tizimi faoliyatiga salbiy ta'siri ilmiy tadqiqotlarda tobora ko'proq tasdiqlanmoqda.

Immun tizim organizmni turli infeksiyalar, bakteriyalar va viruslardan himoya qiluvchi murakkab biologik mexanizm hisoblanadi. Tish kasalliklari, jumladan kariyes, gingivit va parodontit kabi patologiyalar og'iz bo'shlig'ida patogen mikroorganizmlarning ko'payishiga olib keladi. Ushbu mikroorganizmlar va ularning toksinlari qon oqimi orqali organizmning boshqa qismlariga tarqalib, immun tizimning doimiy faollashuviga va natijada uning zaiflashuviga sabab bo'lishi mumkin. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy izlanishlar tish kasalliklari bilan immunitetning pasayishi, surunkali yallig'lanish holatlari va infeksiyon kasalliklarga moyillik o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatmoqda. Og'iz bo'shlig'idagi yallig'lanish mediatorlari immun hujayralar faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, organizmning himoya mexanizmlarini izdan chiqarishi mumkin. Shu sababli tish sog'lig'ini saqlash umumiy immunitetni mustahkamlashning muhim sharti sifatida qaralmoqda. Mazkur tadqiqotning maqsadi tish va milk kasalliklarining immun tizimga ta'sirini ilmiy manbalar asosida tahlil qilish, ularning o'zaro bog'liqligini aniqlash hamda og'iz gigiyenasining immun salomatlikdagi ahamiyatini yoritishdan iboratdir. Tadqiqot natijalari sog'lom turmush tarzini shakllantirish va profilaktik choralarni kuchaytirishda ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda tish kasalliklarining immun tizimga ta'sirini aniqlash maqsadida nazariy-tahliliy va taqqoslash metodlari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida so'nggi yillarda chop etilgan ilmiy maqolalar, tibbiy qo'llanmalar hamda xalqaro va mahalliy ilmiy manbalardagi ma'lumotlar tizimli ravishda o'rganildi. Tadqiqotning asosiy usullaridan biri sifatida adabiyotlar tahlili amalga oshirildi. Unda tish va milk kasalliklari, jumladan kariyes, gingivit va parodontitning immun tizim hujayralari faoliyatiga ta'siri yoritilgan ilmiy ishlar tanlab olindi va ularning asosiy xulosalari umumlashtirildi. Ushbu manbalar orqali og'iz bo'shlig'idagi yallig'lanish jarayonlari va immunitet o'rtasidagi sabab-oqibat

bog'liqligi tahlil qilindi. Shuningdek, taqqoslash metodi yordamida sog'lom og'iz bo'shlig'iga ega bo'lgan shaxslar bilan tish kasalliklariga chalingan shaxslarning immun holati haqidagi ilmiy ma'lumotlar solishtirildi. Bu orqali tish kasalliklari mavjud bo'lgan holatlarda immun tizimning zaiflashishi va yallig'lanish ko'rsatkichlarining oshishi aniqlab berildi. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar mantiqiy tahlil va umumlashtirish usullari asosida qayta ishlanib, xulosalar chiqarildi. Mazkur metodologiya tish kasalliklarining immun tizimga ta'sirini ilmiy asosda yoritishga va ishonchli natijalarga erishishga xizmat qildi.

Foydalanilgan adabiyotlar sharhi

So'nggi yillarda tish va milk kasalliklarining inson organizmiga, xususan immun tizimga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar soni sezilarli darajada ortdi. Ko'plab tadqiqotchilar og'iz bo'shlig'idagi surunkali yallig'lanish jarayonlari organizmda umumiy immun javobning o'zgarishiga olib kelishini ta'kidlaydilar. Xususan, parodontit va gingivit kabi kasalliklar immun tizim hujayralarining faoliyatini susaytirib, infeksiyon kasalliklarga moyillikni oshirishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Bir qator ilmiy manbalarda og'iz bo'shlig'idagi patogen mikroorganizmlar va ularning toksinlari qon oqimi orqali tarqalib, immun tizimda surunkali yallig'lanish holatini yuzaga keltirishi qayd etilgan. Bu jarayon immun tizimning doimiy faollashuviga olib kelib, vaqt o'tishi bilan uning himoya imkoniyatlarini pasaytiradi. Tadqiqotchilar ushbu holatni "past darajadagi surunkali yallig'lanish" sifatida izohlaydilar. Xalqaro tadqiqotlar tish kasalliklari bilan immunitetning pasayishi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Ayrim mualliflar parodontitni immun tizim disbalansini yuzaga keltiruvchi asosiy omillardan biri sifatida baholaydilar. Shuningdek, og'iz gigiyenasiga rioya qilmaslik immun tizimning himoya funksiyalarini izdan chiqarishi mumkinligi ta'kidlanadi.

Mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, tish sog'lig'ini saqlash va stomatologik kasalliklarning oldini olish nafaqat og'iz bo'shlig'i sog'lig'i, balki umumiy immun salomatlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli mazkur mavzu zamonaviy tibbiyot va sog'liqni saqlash tizimi uchun dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari

Tahlil qilingan ilmiy manbalar asosida tish va milk kasalliklarining immun tizim faoliyatiga sezilarli ta'siri mavjudligi aniqlandi. Xususan, og'iz bo'shlig'ida yuzaga keladigan surunkali yallig'lanish jarayonlari immun tizimning doimiy faollashuviga olib kelib, vaqt o'tishi bilan uning himoya imkoniyatlarini susaytirishi qayd etildi. Parodontit va gingivit kabi kasalliklarda yallig'lanish mediatorlarining ko'payishi immun hujayralar,

jumladan limfotsitlar va fagotsitlar faoliyatining izdan chiqishiga sabab bo'lishi aniqlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tish kasalliklariga chalingan shaxslarda organizmning infeksiyon kasalliklarga nisbatan chidamliligi pasayadi. Og'iz bo'shlig'idagi patogen mikroorganizmlar va ularning toksinlari qon oqimi orqali tarqalib, immun tizimda umumiy yallig'lanish holatini keltirib chiqaradi. Bu esa immun javobning sustlashuvi va surunkali kasalliklarning rivojlanishiga zamin yaratadi. Shuningdek, ilmiy manbalar tahlili tish kasalliklari bilan immun tizim zaiflashuvi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligini tasdiqladi. Og'iz gigiyenasiga rioya qilinmagan holatlarda yallig'lanish jarayonlari kuchayib, immun tizimning funksional holati salbiy tomonga o'zgarishi aniqlangan. Mazkur natijalar tish sog'lig'ini saqlash immunitetni mustahkamlashda muhim omil ekanini ko'rsatadi.

Muhokama

Olingan natijalar tish kasalliklarining immun tizimga ta'siri haqidagi ilgari olib borilgan tadqiqotlar bilan mos keladi. Ko'plab ilmiy ishlar parodontit va gingivitning surunkali yallig'lanish manbai sifatida organizmda immun disbalansni keltirib chiqarishini ko'rsatadi. Bu holat immun tizimning himoya funksiyasini susaytirib, organizmni turli infeksiyalarga nisbatan zaiflashtiradi. Tish kasalliklarining uzoq davom etishi immun tizim hujayralarining doimiy faollashuviga olib kelib, ularning funksional imkoniyatlarini cheklaydi. Natijada immun javob samaradorligi pasayadi va yallig'lanish jarayonlari kuchayadi. Ushbu holat, ayniqsa, bolalar, keksalar va surunkali kasalliklarga ega shaxslar uchun katta xavf tug'diradi. Muhokama natijalari shuni ko'rsatdiki, tish kasalliklarini erta aniqlash va o'z vaqtida davolash immun tizimni himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga rioya qilish, muntazam stomatologik ko'riklardan o'tish va profilaktik choralarni kuchaytirish umumiy immun salomatlikni yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tish va milk kasalliklari inson immun tizimi faoliyatiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Og'iz bo'shlig'idagi surunkali yallig'lanish jarayonlari immun tizimni zaiflashtirib, organizmning infeksiyon kasalliklarga nisbatan qarshiligini pasaytiradi. Tadqiqot natijalari tish sog'lig'ini saqlash umumiy salomatlik, xususan immunitetni mustahkamlashning muhim sharti ekanini tasdiqlaydi. Mazkur tadqiqot og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga e'tibor qaratish, tish kasalliklarini erta aniqlash va profilaktik choralarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Olingan xulosalar sog'lom turmush tarzini shakllantirish va aholining immun salomatligini yaxshilashda ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Newman M.G., Takei H., Klokkevold P.R., Carranza F.A. *Carranza's Clinical Periodontology*. — 13th ed. — Philadelphia: Elsevier, 2019.
2. Genco R.J., Sanz M. Clinical and public health implications of periodontal and systemic diseases. *Journal of Clinical Periodontology*, 2020, №47, pp. 1–7.
3. Preshaw P.M., Alba A.L., Herrera D. Et al. Periodontitis and diabetes: a two-way relationship. *Diabetologia*, 2018, №61, pp. 21–31.
4. Chapple I.L.C., Genco R. Diabetes and periodontal diseases: consensus report. *Journal of Periodontology*, 2017, №88, pp. 106–112.
5. Slots J. Periodontal disease and systemic health. *Periodontology 2000*, 2019, №79, pp. 7–13.
6. Petersen P.E., Ogawa H. Strengthening the prevention of periodontal disease. *Bulletin of the World Health Organization*, 2018, №96, pp. 362–369.
7. Lindhe J., Lang N.P., Karring T. *Clinical Periodontology and Implant Dentistry*. — 6th ed. — Oxford: Wiley-Blackwell, 2016.
8. Nazir M.A. Prevalence of periodontal disease, its association with systemic diseases. *International Journal of Health Sciences*, 2017, №11(2), pp. 72–80.